

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในการจัดการศึกษาของชาตินั้น มีแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแม่บทหลักสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ซึ่งได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงปรับปรุงกันเรื่อยมา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งถึงปัจจุบัน (พจน์ สะเพียรชัย 2525:75)

การพลศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่นักเรียนจะต้องเรียนตามหลักสูตรของโรงเรียน ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มาตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระบรมราชโองการประกาศใช้โครงการศึกษา เพื่อให้มีการจัดการศึกษาแผนใหม่ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก เมื่อพุทธศักราช 2441 และในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 1 ปีพุทธศักราช 2475 การพลศึกษาก็ได้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในสามคือ พุทธิศึกษา พลศึกษา และจริยศึกษา แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาแห่งชาติอีกหลายครั้ง คือ พุทธศักราช 2494 และ 2503 การพลศึกษาก็ยังเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาแห่งชาติ (วรศักดิ์ เพียรชอบ 2527:1) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2520 ซึ่งเป็นฉบับที่ประกาศใช้ในปัจจุบันก็ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพลศึกษาไว้อย่างชัดเจน ในจุดมุ่งหมายข้อที่ 6 ว่า "ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพอนามัย สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ" (กระทรวงศึกษาธิการ 2520:1) และในหมวดที่ 6 ข้อ 21 กล่าวว่า "รัฐพึงจัดการพลศึกษาในทุกทุกระดับการศึกษา และพึงจัดให้ประชาชนโดยทั่วไปด้วย เพื่อเสริมสร้างและก่อให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของการกีฬา

และสุขภาพอนามัยและกิจกรรมการพักผ่อน (กระทรวงศึกษาธิการ 2520:16)

ในปัจจุบันนี้ การพลศึกษาในประเทศไทยได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อช่วยพัฒนาประชากรของชาติให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ เพื่อจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ดังที่ (บุญสม มาร์ติน 2513:8) กล่าวว่า การพัฒนากำลังคนนั้น นับว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาประเทศ พลังงานทุกอย่างทุกอย่างที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นก็หมายถึง คนจะต้องมีพละอนามัยแข็งแรง เมื่อพิจารณาคูสิ่งที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความอดทน มีอย่างหนึ่งก็คือการพละอนามัยนั่นเอง

จากนโยบายการศึกษาของรัฐในอดีตถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการพลศึกษาเป็นการศึกษาแบบหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับและมีบทบาทสำคัญในการศึกษาของชาติตลอดมา การพลศึกษาจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้มากน้อยเพียงใดก็ย่อมขึ้นอยู่กับ ผู้นำ ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องกับการพลศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งในการทำให้การพลศึกษาได้บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง เมื่อการพลศึกษามีความสำคัญมากขึ้น จึงทำให้ความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางพลศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย จึงได้มีการผลิตบุคลากรทางพลศึกษาในสถาบันการศึกษาชั้นสูง ได้แก่ วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย บุคคลซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารการผลิตบุคลากรทางพลศึกษานับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในสถาบันนั้น (เมธี บิลินธนาพันธ์ 2522:14) ได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากในสภาพปัจจุบันประสิทธิภาพของการศึกษา ในระดับสูงยิ่งเพิ่มความสำคัญมากขึ้น เพราะการเปลี่ยนแปลงภาวะต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม ประกอบกับมีการขยายตัวของการอุดมศึกษามากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูง ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถาบันผลิตนักพลศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงาน เพื่อจะได้วางแผนไปปฏิบัติให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้

วิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา เป็นสถาบันที่มีหน้าที่ผลิตครูพลศึกษาเป็นจำนวนมาก มีทั้งหมด 17 แห่ง ผู้ทำหน้าที่บริหารสูงสุดของวิทยาลัยพลศึกษาได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพลศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ และปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ต้องได้รับความร่วมมือจากประชากรทุกฝ่ายของวิทยาลัย เพื่อให้งานสามารถดำเนินการไปด้วยดี ว่าเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีพฤติกรรม ภาวะผู้นำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังที่ (อรุณ รักธรรม 2517:195) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำนั้นย่อมเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการบริหารงานเพราะผู้นำนั้นเปรียบประดุจดวงประทีปขององค์การ เป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนขององค์การ และเป็นจุดรวมพลังของทุกคนในองค์การ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529:119) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากร ผู้นำคือ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคลากรในหน่วยงาน จะต้องรักษาเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน อำนวยความสะดวกในการให้บุคลากรมีปฏิสัมพันธ์กัน และรักษาความสามัคคีกลมเกลียวของบุคลากรในหน่วยงาน ผู้นำจะเป็นผู้ชี้แนะ บังคับบัญชาและสื่อสารประสานงานให้คนเข้าใจในแผนงาน วิธีการปฏิบัติงาน แสวงหาความร่วมมือ และตีความหมายบทบาทของแต่ละคนให้เข้าใจ ความสำเร็จของงานในหน่วยงานขึ้นอยู่กับความสามารถ และรูปแบบของความเป็นผู้นำ การตัดสินใจของผู้นำ มีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคลากร การรู้จักจูงใจ กระตุ้นการทำงานของผู้บังคับบัญชา เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของผู้นำจะต้องศึกษา และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับคน อย่าลืมน่าพฤติกรรมของผู้นำในการทำงานแต่ละวันมีความสำคัญ และมีอิทธิพลอย่างยิ่งที่จะมีผลกระทบต่อการทำงานของเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นความศรัทธาและความเชื่อในตัวผู้นำจะเป็นผลให้บุคคลในหน่วยงานร่วมกันทำงานให้ได้ผลดี

ดังนั้น เมื่อภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญ มีอิทธิพล และมีผลกระทบต่อบุคลากร และการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของวิทยาลัยพลศึกษา ผู้วิจัยจึง เห็นว่าน่าจะได้ศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา เพื่อที่จะหาทางปรับปรุงการบริหารงานของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ เกี่ยวกับแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา สังกัด กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตามแนวคิดของ โรเบิร์ต เอฟ. โมเซอร์ (Robert F. Moser) ซึ่งอาศัยทฤษฎีพฤติกรรมทางสังคมขององค์การ ตามแนวคิดของ เกทเซลส์ และกูบา (Getzels and Guba) ในการแบ่งภาวะผู้นำออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

- 1.1 ผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก (Nomothetic leadership style)

1.2 ผู้นำที่ยึดบุคคลเป็นหลัก (Idiographic leadership style)

1.3 ผู้นำที่ยึดการประสานประโยชน์เป็นหลัก (Transactional leadership style)

2. การวิจัยครั้งนี้ จะถือเอาความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ ที่มีต่อผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ตอบข้อมูลตามความเป็นจริง เพราะฉะนั้นจึงเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

ความจำกัดของการวิจัย

แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา จะพิจารณาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ภาวะผู้นำ หมายถึง สภาพการปฏิบัติของบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น ในการปฏิบัติงานในทางที่ดี โดยมีกลุ่มช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์ของหน่วยงานขึ้น ผู้นำเป็นคนที่สามารถจูงใจให้บุคคลร่วมมือ ในการปฏิบัติงาน ได้รับความศรัทธา และความเชื่อจากผู้ร่วมงาน

แบบภาวะของผู้นำ หมายถึง ภาวะผู้นำ 3 แบบ คือ

1.1 ผู้นำที่ยึดสถาบันเป็นหลัก (Nomothetic leadership style) ผู้นำประเภทนี้ยึดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตลอดจนระเบียบข้อบังคับของสถาบันเป็นหลัก จนบางครั้งผู้ปฏิบัติงานจะต้องเสียสละเวลาความสุขส่วนตัวจนเกินไปเพื่อให้งานสำเร็จ โดยที่ตัวเองจะประสบกับความ

ทุกซ์ยากอย่างไรไม่คำนึงถึง ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความท้อแท้ และขี้เกียจการปฏิบัติงานไม่มี งานอาจจะล้มเหลวได้

1.2 ผู้นำที่ยึดบุคคลเป็นหลัก (Idiographic leadership style) ผู้นำประเภทนี้จะปล่อยปละละเลยกฎ ระเบียบ และเป้าหมาย เพียงแต่จะทำให้บุคคลที่ทำงานด้วยความสุขสบาย และตามใจจนทำให้งานล้มเหลวได้ ผู้ใต้บังคับบัญชาจะประพฤติดังไรก็ไม่ว่า เพราะเกรงใจ และต้องการความเป็นมิตรอยู่เรื่อยไปโดยไม่คำนึงถึงงาน

1.3 ผู้นำที่ยึดการประสานประโยชน์ (Transactional leadership style) ผู้นำประเภทนี้มองการประสานประโยชน์ของสถาบัน และของบุคคลเป็นหลัก โดยพยายามให้บุคลากรทำงานให้บรรลุเป้าหมายในเวลาเดียวกันก็ให้มีสิ่งตอบแทนบ้างตามความยุติธรรม และเหมาะสม โดยบุคลากรเองมีความพอใจในการทำงานด้วย ประโยชน์จะเกิดขึ้นกับทั้งสถาบันและบุคลากรในการทำงาน ผู้นำประเภทนี้นับว่าเป็นประเภทที่ดียิ่ง

ผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่สูงสุด ในการให้การศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัย

อาจารย์ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการสอนในวิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ครูและอาจารย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ให้ผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา ได้ทราบถึงแบบภาวะผู้นำของตน ที่แสดงออกมาตามความคิดเห็นของตน และอาจารย์ว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขตนเองให้เหมาะสม

2. เสนอแนะต่อกรมพลศึกษา ในการแสวงหาวิธีการพัฒนาผู้บริหาร ให้มีแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ